

Raadsinformatienota

30 november 2023

Opgesteld door het programmateam RES U16

Ten behoeve van het informeren van de parlementen met een afgestemde boodschap over RES gerelateerde ontwikkelingen is onderstaande raadsinformatienota opgesteld. De nota kan door gemeenten worden gebruikt om hun eigen gemeenteraden te informeren. Waar gewenst kan lokale kleur worden toegevoegd.

Inhoud

1. Inleiding
2. Landelijke milieunormen windturbines
3. Kamerbrief aangescherpte voorkeursvolgorde zon
 - a. Provincie Utrecht: RES-afspraken nakomen
4. Nieuwe landelijke en provinciale afkondiging over netcongestie
5. RES Herijking in 2025
6. Provinciaal onderzoek windmolens
7. Warmtetransitie
8. Op koers blijven voor 2030

Inleiding

Sinds de vaststelling van de Regionale Energiestrategie U16 1.0 (RES 1.0) in 2021 werken gemeenten, waterschappen en provincie in de RES U16 aan de realisatie van de RES-ambities, namelijk de opwek van duurzame elektriciteit en warmtetransitie in de regio. Vanuit de energietransitie en aanpalende thema's komt er momenteel veel op gemeenten af. Deze raadsbrief informeert over recente ontwikkelingen, zoals de nieuwe milieunormen voor windenergie, de voorkeursvolgorde zon, netcongestie, de RES-Herijking, de regionale plan m.e.r., het provinciaal onderzoek windmolens en warmte.

1. Landelijke milieunormen windturbines

Onlangs heeft de Rijksoverheid de concept-milieunormen voor windturbines gepubliceerd¹. Uit dit concept blijkt dat het Rijk naast een strengere geluidsnorm voor windturbines, ook een afstandsnorm voorstelt. Naast de normen voor geluid, veranderen ook de normen voor slagschaduw en externe veiligheid. De normen zullen gelden voor nieuwe windmolens. Nu operationele of al vergunde windmolens gaan onder een overgangsrecht vallen. De exacte impact voor de regio zal blijken uit de onderzoeken die nu worden uitgevoerd (planMER'en provincie en gemeente Utrecht). Uit een eerste scan zal het grootste deel van de windprojecten uitvoerbaar blijven (uitgaande van de afstandsnorm). Bij het bepalen van de meest kansrijke gebieden voor windenergie zal de provincie rekening houden met de nieuwe normen. Naar verwachting worden 1 juli 2025 nieuwe normen definitief.

2. Kamerbrief aangescherpte voorkeursvolgorde zon

Op 26 oktober is de Kamerbrief aangescherpte voorkeursvolgorde zon² verstuurd. Het Rijk en de koepels Interprovinciaal overleg (IPO), Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en Unie van

¹ [Nieuwe milieunormen windturbines](#)

² [Kamerbrief voorkeursvolgorde zon](#)

Waterschappen (UvW) hebben afspraken gemaakt over zonnevelden. Kortweg komen deze afspraken neer op het meer stimuleren van zon op dak en restgronden en het zo veel mogelijk ontzien van natuur- en landbouwgrond voor nieuwe zonprojecten. Afsproken is dat de provincies dit uitwerken in hun eigen beleid.

a. Provincie Utrecht: RES-afspraken nakomen

De provincie Utrecht heeft met een memo aan Provinciale Staten³ geïnformeerd hoe zij de afspraken gaat implementeren. De provincie geeft aan dat het uitgangspunt is dat de RES afspraken worden nagekomen. De provincie onderschrijft het belang van zonnevelden voor de realisatie van de RES-opgave. In de huidige Omgevingsverordening, waaraan plannen voor zon en wind worden getoetst, staat al dat de provincie de voorkeur geeft aan zon op dak en op restgronden. Ook dat daarnaast zonnevelden nodig zijn om aan de gestelde energiedoelen te voldoen. *“Gemeenten kunnen doorgaan met het maken van plannen voor zon op land om de RES-doelen te behalen.”* Provincie geeft aan dat de plannen medio 2024 voldoende concreet, haalbaar en aansluitbaar moeten zijn (onderbouwd met een raadsbesluit).

In de RES-en wordt maximaal ingezet op het benutten van alle vormen van zon op dak. Daarbij gaat het niet alleen om daken, maar (in toenemende mate) ook om zon op andere objecten, zoals bijvoorbeeld zon op gevels en zon boven parkeerplaatsen (solar carports). Deze techniek kan rekenen op grote maatschappelijke acceptatie.

3. Nieuwe landelijke en provinciale afkondiging over netcongestie

In het grootste deel van de regio Utrecht is congestie afgekondigd op het elektriciteitsnetwerk, zowel voor invoeding (opwek) als afname voor grootverbruik. Het tekort aan (transport) capaciteit op het elektriciteitsnetwerk bemoeilijkt de realisatie van de RES-ambities. Het is noodzakelijk om ondanks het gegeven van congestie voortgang te blijven boeken. Dat betekent dat de focus moet liggen op oplossingen van slim ontwikkelen ten tijde van congestie, bijvoorbeeld door opslag in grote batterijen en het op elkaar afstemmen van opwek en verbruik. Daarbij helpt een snelle concretisering van plannen en zoekgebieden Stedin en Tennet tijdig de benodigde investeringen te doen.

Op 18 oktober berichtte Stedin⁴ over congestie in delen van de regio op het eigen netwerk, naast de congestie die Tennet al op het landelijk netwerk heeft afgekondigd. Op hetzelfde moment communiceerde de Energy Board van de Provincie Utrecht over de laatste stand van zaken met betrekking tot netcongestie⁵.

De regio is vertegenwoordigd in de Energy Board. In de Energyboard vindt afstemming plaats over congestie en het energiesysteem tussen de netbeheerders (Tennet, Stedin), de provincie, de drie regio's en de twee centrumgemeenten. De activiteiten van de Energy Board vinden plaats in drie sporen; het versnellen van ruimtelijke procedures, slimme oplossingen en het Provinciaal Meerjarenplan Infrastructuur Energie en Klimaat (P-MIEK). Het doel van de P-MIEK is om op de (midden)lange termijn vraag en aanbod van energie en de infrastructuur op elkaar af te stemmen. Hiermee werkt de Energy Board aan structurele oplossingen voor de huidige knelpunten in het elektriciteitsnet. Het maakt inzichtelijk welke energie-infrastructuurprojecten van regionaal belang het meest bijdragen aan het realiseren van de Energievisie. De energievisie wordt in het eerste half jaar van 2024 opgesteld en bevat structurerende uitspraken over het Utrechtse energiesysteem van de toekomst. De energievisie en de P-MIEK worden vastgesteld door de Provinciale Staten.

³ [Memo commissie](#)

⁴ [Bericht Stedin congestie in de regio](#)

⁵ [Brief Energy Board provincie Utrecht](#)

4. RES Herijking in 2025

In 2021 stelde u de RES 1.0 vast, we werken nu aan de uitvoering daarvan. In 2025 leggen we een geactualiseerde versie ter besluitvorming aan u voor. In deze RES Herijking worden de eerder gestelde kaders geactualiseerd op basis van de ontwikkelingen sindsdien. De RES Herijking gaat zowel over de (regionale aspecten van de) warmtetransitie als over elektriciteitsopwekking.

Milieuonderzoek

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet dient voor besluitvorming over de RES een plan m.e.r. te worden doorlopen. Dat gaan we in 2024 in de RES U16 doen. De regionale planMER geeft onafhankelijke milieu-informatie over zoekgebieden voor duurzame opwek in de regio. Deze informatie dient als basis van gesprekken over de RES Herijking.

Bij een plan m.e.r. hoort ook participatie. De regionale participatie richt zich op formele zienswijze⁶ momenten. Regionale stakeholders zoals bijvoorbeeld LTO en Energie van Utrecht worden betrokken. Gemeenten kunnen zelf bepalen of verdere participatie binnen de gemeente wenselijk is met het oog op de RES Herijking. Zo kan rekening worden gehouden met bestaande (of reeds afgeronde) participatietrajecten in de gemeente.

Besluitvormingsproces RES Herijking

De RES Herijking wordt in 2025 ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraden, Provinciale Staten en de Algemeen Besturen van de Waterschappen. Het proces daarnaartoe bestaat uit een aantal stappen:

1. Ter inzage leggen van de (concept) Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) en bijbehorend participatieplan. En vervolgens behandelen van de zienswijzen
2. Opstellen planMER. In deze stap wordt onderzoek uitgevoerd naar milieueffecten. Dit onder begeleiding van de bestuurders binnen de RES U16. Deze wordt naar verwachting in de zomer van 2024 afgerond.
3. Opstellen RES Herijking. De resultaten van het planMER worden gebruikt in de totstandkoming van de RES Herijking.
4. Besluitvorming. De RES Herijking wordt eerst in concept ter inzage gelegd (naar verwachting, om vervolgens – indien nodig – aan te passen en vervolgens definitief vast te stellen.

5. Provinciaal onderzoek windmolens

De provincie Utrecht voert op dit moment een planMER uit voor windmolens in de provincie om planuitval op te vangen en omdat zij zich zorgen maakt over de verhouding tussen windmolens en zonnevelden. Het provinciale onderzoek loopt in tijd vooruit op bovenstaand regionale onderzoek. Begin 2024 publiceert de provincie een bundel met kansrijke gebieden op basis van een analyse van alle mogelijke gebieden in de provincie. De provincie vraagt gemeenten voor de zomer van 2024 duidelijkheid te geven over de ontwikkeling van duurzame opwek in de eigen gemeente en aan te geven in hoeverre de plannen haalbaar en aansluitbaar zijn voor 2030⁷ (windmolens en zonnevelden). Gebaseerd hierop wil de provincie besluiten of zij zelf ruimtelijke procedures voor windenergie starten, aanvullend op de inspanningen van gemeenten. Dit gebeurt alleen als dit nodig is voor het behalen van de RES-doelen in 2030.

⁶ [De Omgevingswet \(per 1 januari 2024 in werking\) verplicht de ter inzagelegging van de PlanMER](#)

⁷ [PlanMER windenergie | provincie Utrecht \(provincie-utrecht.nl\)](#)

6. Warmtetransitie

Naast duurzame opwek van elektriciteit is de RES ook actief in de warmtetransitie. Sinds begin 2023 ondersteunt het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW)⁸ gemeenten met de uitvoering van hun rol in de warmtetransitie. De komst van het NPLW biedt gemeenten extra expertise in de uitvoering van de lokale warmtetransitie. Samen met de extra gelden voor capaciteit (C-DOKE), is dat een positieve impuls voor de voortgang van de lokale warmtetransitie.

Op regionaal niveau benut het NPLW de bestaande RES structuur. De RES U16 netwerk richt zich met name op kennisdeling, -ontwikkeling, en voorbereidend onderzoek, zoals onderzoeken naar beschikbaarheid van warmtebronnen. Ook onderzoeken we de mogelijkheid om gezamenlijk geschikte instrumenten aan te bieden voor energiebesparing.

7. Op koers blijven voor 2030

Ondanks de gestage groei in de ontwikkeling van de RES, bestaat het risico dat geplande projecten of ambities niet of niet tijdig worden gerealiseerd. In dat geval spreken we van planuitval. Om planuitval te voorkomen zijn we binnen de RES blijvend bestuurlijk met elkaar in gesprek. Dit bestuurlijk gesprek over (risico's op) planuitval, gericht om het behalen van de doelstelling van 1,8 TWh in 2030 wordt gevoerd op de getrapte werkwijze zoals afgesproken in de RES 1.0 (lokaal, bovenlokaal en regionaal).

⁸ www.nplw.nl